

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
4 Martie st. v.
16 Martie st. n.

20.
Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utcza nr. 395.

Nr. 10.

ANUL XX.
1884.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Vasile Boerescu.

O c l i p ă . . .

Oclipă dec' ai amorțit
Durerea mea adâncă,
Astăzi mai trist și mai cumplit
Din nou te resimt încă.

Căci liniscea înșelătoare
M'a dat prădă durerii,
Și 'n sufletul ce greu me dore
Port focală desperării.

Veronica Micle.

Ionică Gruî.

— Amintire din copilărie. —

Par că-l ved și acuma. El a murit demult, dară amintirea lui e eternă, și mai cu seamă locuitorii din satul C. nu-l vor uită nici odată, căci mare belea a fost el pe capul lor. Dela descălecarea lui în comuna C., și până la mortea lui, i-a fost vieța un șir întreg de lupte și certe cu țeranii. El a fost vichil pe moșia boeriului Stroici, și ca atare având sub jurisdicțiunea sa toți țeranii locuitori și aparținători acelei moșii, i forfecă și jăfuiă după plac. Mai cu seamă-l temeam noi băeții, căci nu arare-ori ne prindea el în grădina boerescă, primăvera culegând căpșune și coccăză, eră tōmna prune, mere și pere. Atunci ne trecea de glumă, căci cu o jordă împletită ni măsură Gruî spatele, și numai picioarelor noastre tinerele aveam de a mulțami scăparea noastră. Și Gruî fiind bătrân, nu ne putea prinde, dară încă din depărtare ne amenință cu furie, și din schimosirile lui cunosceam ușor, că prin mare foc am fost trecut noi. Apoi cu o săritură eram peste gard, și odată pe cealaltă parte-l instrîmbam cu hohote și imitam mersul lui piticesc.

Ionică Gruî eră un om mic de stat, uscăcios și subțire. De când îl țin minte, eră pleșuv, și luna-i de pe vârful capului lucia adese-ori printre holdele mănōse, când supraveghia țeranii la lucru. Sprincene dese și incovăiate, sub cari luciau niște ochi străbătători, un nas turtit, carele totdeauna ni aducea aminte paserea numită: „Botu-gros”, o față palidă și sarbedă, și o gură mare, tōte aceste completau fisionomia-i stereotipă. Un străiut de o colōre sură și cu mânicele unse, carele a fost vedut deja decenii, și niște pantaloni scurți tot de acea colōre și în acel stadiu, făceau îmbrăcăminte sa dîlnică, pe care cu tōtă voia cea bună ar fi putut să o fērbă cu curechiu, așa de grasă eră. Nici odată nu-i pică din mână un ciubuc lung cu un chilimburiu cât o nucă, carele ne făcea de departe să-l cunōscem.

Și eră tare rēu Ionică Gruî și strict cu supușii sei, și vai de acel țeran sēu țerancă, cari se codiau la lucru, căci ochiul vulturii al lui îl observă și îndată-i strigă: „Ți-oi luă cheptariu”, și nu arare-ori își și impliniă el amenințarea, căci eră credincios stăpânului seu, boeriului Stroici, și veghia și niște nopți pentru binele seu, și cu cât mai mare recoltă storcea din holde, cu atât i mergea și lui mai bine. Căci vedeți, și el își făcea o parte din ea, despre care nu trebuia să scie stăpânul seu nimic.

Boeriul Stroici petrecea mai mult în capitală, și Ionică Gruî eră locotînătoriu seu și mâna sa cea dreptă, și mai tare îl temeau pe el țeranii, decât pe boeriu.

Dară Ionică Gruî avea și familie. Lelea Parasca soția sa eră o femeie vrednică, avea inima 'n dinți, cum dice proverbul, și vai de sērmanul Ionică, decă nu-i făcea ceva pe plac. Avea și o copilă frumoasă și bine crescută, versată în d'ale gospodăriei, și fericit ar fi fost junele, ce s'ar fi căsătorit cu ea. Și greu s'ar fi aflat o altă copilă, care să scie așa de bine a țese la covōre, a privighia bubocii și puii de găină ca dēnsa. Avea și o grădinuță, căci cuconița Nastasia iubia florile peste măsură, și pe palma de loc lângă căsuța, ce i-a fost cedat-o boeriul lui Ionică Gruî, și-a fost creat ea o florărie, și cât e diulica de mare se ocupă tot cu florile, sororile ei, vedēnd în sōrtea lor o asemenare cu sōrtea sa. Și precum înfloriau florile și se vestețiau, așa se vesteția și cuconița Nastasia, căci eră deja trecută de ani, a fost remas fētă în pēr, cum diceau copilele de țeran din sat.

Din întēmplare grădinuța eră situată după casă, și nu lângă șosēu, și-i făcea mare necas cuconiței Nastasia, că trecătorii nu puteau observă grădinuța ei bine grigită, cum se întēmplă acēsta mai totdeauna la preotul din sat, a cărui grădinuța eră lângă drum și pe care o admiră fie-care trecător.

Dară să nu credă cetitorii, cumcă cuconița Nastasia n'a avut pețitori. Ferescă Dumneșeu! A avut fōrte mulți, insē nici unul nu i-a plăcut lelei Parasca, căci ea avea să-i alegă fiicei sale bărbățelul. Și ea s'a fost pus cu capul și cu picioarele, ca ginerele ei să nu fie altul decât un cleric, pe carele și-a fost pus ea ochii. Acela eră un seminarist frumos și bine crescut, carele petrecea feriile în satul C. la nēmurile sale. Acela s'ar fi fost împărechiat bine cu cuconița Nastasia, după ideea lelei Parasca, dară vorba acea: „Nu-i pentru cine se gătesce, ci pentru cine se nimeresce”. Lui nici în gând nu i-a fost picat, că ar putē luă de soție pe cuconița Nastasia, insē lelea Parasca și-a fost făcut așa planul, și așa avu să fie. Căci ea eră tare la fire, eră din nēm de masil, și eră mândră de originea ei.

Spune tradițiunea, cumcă înainte de 50 de ani a venit Ionică Gruî în satul C. călare pe o epă albă, și numai cu straiuțele ce avea pe dēnsul. A descălecat la badea Georgi, carele eră vătav la curtea boeriului Stroici, a băgat epă în grajd, lăsând-o în sēma vătavului Georgi să o hrănescă și și-a început oficiul seu, mai întēiu ca subvătav sub privighiarea vătavului Georgi, apoi murind badea Georgi a încăput el vătav și așa pe încetul slujind pe boeriu cu credință a ajuns de a fi el mâna cea dreptă a boeriului Stroici. Nime nu scie spune din care parte a lumii a venit și de ce origine eră, singur numai boeriu Stroici a sciut acēsta, dară delă el nu s'a putut află nimic.

Țeranii, când voiau să se mai resbune asupra lui pentru chinurile grele ce le causă el lor, i aduceau aminte de timpul când a venit el în satul C. și de dependența lui delă dēnșii. „Ți aduci tu aminte Gruî”, — i diceau ei, — „când ai venit tu la noi calic și sdrențuros, și noi te-am hrănit și te-am adăpat și am grigit de calul teu? Ți aduci aminte, când ni diceai: „Eu me rog, dați ceva de mâncat la vita cea de cal din grajd”, și noi totdeauna am alergat bucuroși și te-am slujit, și acuma decă ai devenit la putere, ne frigi și ne arzi? Bine dice proverbul: „Ca să te ferescă Dumneșeu când prind a rima la ochi, căci atunci mușcă”.

Aceste și altele diceau țeranii lui Gruî, insē lui nici că-i pasă. „Taci mojicule și opincarule”, — li dicea el lor, — „țeranul trebuie jupit, cine nu jupesce pe țeran, acela e prost!” Și nici nu rămăneau țeranii numai cu strigătul lui, ci el i anunția și boeriului că sūnt înderētnici, și bieții țerani în loc să-și imbu-nătățescă starea lor, și-i stri- i mai tare, și de acea

numai arare-ori cuteză care-va a-i se opune atotputerenicului Grui.

*

Dară să revenim la cuconița Nastasia. Ei i plăcea tinerul seminarist, și ar fi fost foarte fericită, dacă ar fi pețit-o, însă el nu se arătă la casa ei. Însă lelea Parasca voi să scotă din pământ căsătoria acesta, și-și persecută cu energie planul seu. Dară ca un fulger din senin o lovi scirea, că clericul amintit voiesce să se căsătorească la preotul din sat. Acuma începū ea a-i vĕrsă fierea asupra familiei preotului, și venind la ea țĕrancele din sat, nici una nu scăpă, până ce lelea Parasca nu-și ușoră inima inaintea ei, blăstēmând și injurând. Fel de fel de intrige infiră ea, însă fără scop, ba se făcea mai ridiculă și ajunsse in fine de risul țĕranilor.

„Mĕi Grui!“ — ȕicea ea bărbatului seu, — „tu Grui, da aȕi tu Grui, da veȕi tu Grui, da pricepi tu Grui? De-ar pică carnea de pe ține, și ciolanuțele, că tu nu voiesci să me pricepi! Mergi iute, du-te Grui, du-te in ruptul capului, și mi-l lĕgă, și mi-l pune in fere, și mi-l adă, și el va trebui să iaie de soție pe Nastasia mea. Ca Nastasia mea nu e alta copilă harnică și frumósă, și cultă și voinică și bogată, și ce a găsit el in fĕta popii, ea-i slută, și slabă, și próstă, și nu-i sănĕtósă“.

Sĕrmana lelea Parasca, ea trăia in credința ușoră, că mirii se pot prinde cu arcanul. Și ea avea o gură, nu mare la vĕdute, dară eră mare la virtute. Când pornia limba ei, tremurau frunȕele de pe copaci, și zĕrnăiau fereștile, și se ascundeau puii de găină prin urȕici de gura ei.

Ionică Grui o cunoscea deja. Când pornia holca in casă, el își luă pĕlĕria și fugiă la curte și nu veniă cu ȕilele acasă. Intraea lelea Parasca se făcea totă otravă. Blăstĕmă și injură, când pe bărbatul seu, că a scăpat din mânilor ei, când pe clericul amintit, că nu vine la ea in pețite.

„Da lui cununia trebuie“, — ȕicea ea, vorbind pe rusie, căci eră ruscă de origine, — cununia trebuie lui; de laș vedĕ pe năsălie, și să-i ducă cununa pe cruciță, căci și in mormĕnt va tremurā țĕrna, ce-l va acoperi de blăstĕmul meu“. Aceste și alte injurături in-trebuință ea, și-și ușoră măcar inima, căci pe cuconița Nastasia tot n'a măritat-o.

A murit fĕtă bĕtrână, și lelea Parasca s'a dus demult la strămoșii sei, falnicii masili, cari cred că și pe cealaltă lume se laudă, că-s mai mult decât ceialaltii muritori, căci la numele lor pörtă predicatul „von“.

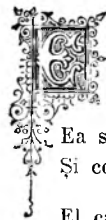
A murit Ionica Grui de mult și au trecut acele vremi pline de farmec și poesie, timpul juneței mele. Dară amintirea lor nu o va putĕ șterge nimică din sufletul meu, și tôte ulițele satului meu, tôte gardurile imi reamintesc luptele mele cu vătavul pleșuv, și câte o întĕmplare nevinovată imi readuce aminte suvenirea lui. Ca lelea Parasca mai sūnt femei in satul nostru, dară așă de veninóse ca ea nu-s.

Alți ómeni trăiesc acuma in satul C., și alt vătav conduce afacerile boerului Stroici, mai tiner și mai energie cum a fost Ionică Grui, dară nu așă original ca dĕnsul.

Averchie Macovei.

El și ea.

El sta lângă sobă
Și tăcea;

Ea sta lângă mĕsă
Și coseă.

El cântă din gură
Și gândiă;
Ea sta intristată
Și plāngea.

Cāntece duióse
El cântă,
Cānteci cari ca june
Le sciea.

El și ea cu lacrimi
Cugetau
Când intĕia-óră
Se iubiau.

El oftānd cāntarea
Ș-o sfĕrșiea;
Ea priviă la dĕnsul
Și plāngea.

N. H. . . . n.

Bibliografie.

„ORNITOLOGIA POPORANA ROMĀNA“ de S. Fl. Marian, membru al Academiei romāne. Doue tomuri. Cernăuți, tipografia lui R. Eckhardt. 1883.

(Urmare.)

Despre rĕndunică există următórea legendă interesantă. Murind unei părechi trei copii, muma nu le deplānge de loc, ci jócă și bate in palme; după asta i mor socrii și ea plānge cu amar (t. II p. 109--110). Bărbatul ei o intrĕbă: „— Nevĕstă! de ce, când ni-au murit copiii, tu n'ai versat nici o lacrimă după dĕnșii, ci ai jucat și ai rĕs și te-ai veselit când i-ai petrecut la grópă; eră acuma că ți-au murit socrii, adevca părinții mei, i-ai bocit și te-ai tĕnguit“. — „După copiii noștri n'am plāns, ci am jucat și am rĕs, pentru că pre bine am sciut eu unde se duc ei, că merg in raiu, eră după socrii cum n'oiu plānge, sciind bine că pentru faptele lor trebuie să mergă la munca cea vecinică a iadului!“ (pag. 110). Bărbatul se mânia foc și vrĕnd să deĕ in femeĕ, ea se prefăcū iute intr'ó rĕndunică (p. 110).

Dintr'ó altă legendă publicată la dl Marian allām următórele: O fĕtă frumósă și cu pĕrul de aur capĕtă ca moștenire dela părinții ei o turmă de oi și un căne (t. II p. 82). Ea se imbracă in strae bărbătesci și plĕcă cu oi la munți la vĕrat. Ací ea intĕmpină pe un fecior de smeu cu o turmă de oi. El pase oile impreună și sĕra merge cu feciorul de smeu la curțile lui de mas. (t. II. p. 83). Muma smeului recunósce indata, că-i fĕtă și nu băiat și spre dovĕdĕ pune in patul ei sub perină brăbānoc. Cāne e însă fiind năsdĕran sciuse ce are de gând baba și sfătuesce fetei să puie brăbānocul pe perină. Muma smeului allā spre uimirea ei brăbānocul mai verde, cum a fost; ea crede, că-i fecior (t. II p. 84). Fĕta părăsesce palatul impreună cu feciorul de smeu și ajunge la o mare Aicĕia ia remas bun dela feciorul de smeu și dānd cu un toiag asupra apei, despărtesce apa in doue și trace cu turma ei de cea par-

te. Aci își ia feta cușma din cap și përul cel de aur cade până la brâu. Feciorul de smeu se întorce scârbit acasă, și spune mumei sale totă întâmplarea. Smeoica i face o corabie mare, pe care o încarcă smeu cu fel de fel de marfe scumpe și se porni după fetă. Ajunse la apa cea mare, prin care a trecut feta (pag. 85). Sosesc o mulțime de ómeni, ca să cumpere marfa. Vine și feta cu përul de aur și intrând în corabie, smeu se îndepărtază cu ea dela mal. Tóte încercările ei de a scăpa sânt zădarnice. „De giabă te mai trudesci, căci de acuma înainte nu ai să-mi mai scapi din mână”, i duse smeu. Feta aruncă ca respuns inelul ei de pe deget în mare, dicându-i: „Când vei afla tu inelul acesta atunci voi vorbi cu tine”. Feciorul de smeu se cunună cu feta, însă ea își ținu cuvântul și nu vorbiă cu smeu nimic și tóte induplicările lui, a mumei și cumnatelor ei erau zădarnice (pag. 86). Intr'o și însă smeu cumpără dela niște pescari o mulț me de pesci, și curățindu-i, află într'un pesce inelul nevestei sale. „Draga mea Rëndunica!” — duse el atunci femeii sale, — „de acuma vei vorbi cu mine, căci écă în sfêrșit ți-am aflat inelul”. Vêdënd feta inelul seu, se prefăcú într'o rëndunica cu gușe roșie și sbură pe ferestră afară. Gușa devini de aceea roșie, căci smeu aflând inelul într'un pesce, neteđi bărbiile nevestei sale cu mâni pline de sânge, cum s'a fost umplut curățind pescele (pag. 87).

Poporul român crede că rëndunica e pasese sfântă și găina lui Dđeu, care arată norocul fie-carei case (t. II p. 114). Deci e mare păcat și nenorocire a o omori séu a-i strică cuibul și a-i sparge óuele, și nu-i bine nici chiar a pune mâna pe dënsa. „Fie-care Român dă de grijă copiilor sei ca nu cumva să se atingă de dënsa, s'o omóre, să-i strice cuibul séu să-i spargă óuele” (p. 114). „Românul, care omóră vre-o rëndunica, i strică cuibul și-i sparge óuele, nu numai că se depărtază norocul dela casa lui, ci se crede despre dënsul, că a comis un păcat așa de mare, ca și când ar fi omorit atare nevéstă, i-ar fi risipit casa, și i-ar fi nenorocit copiii, și cum a omorit-o, îndată i se uscă și i sécă mâna” (p. 115). Cuibul părăsit al rëndunicei se întrebuintază de cătră Români ca léc contra anghinei, frigurilor, ranelor și contra bolohănirii vacilor, afumând cu el la bólele dintei și la rane muindu-l în apă caldă și legându-l la ele (pag. 117—118). Românul, de vede pentru prima-óră primăvera o rëndunica, stă îndată locului și începe a săpá cu un cuțit séu cu ori ce sub călcăiul piciorului stâng și întâmplându-se să afe în locul acela cărbuni, atunci crede, că peste tot anul va fi sănétos și voios și va află peste véră bani, érá de nu află cărbuni, nu va fi sănétos (p. 116). „Numai o unică rëndunica vëdută întâias-dată primăvera înseamnă, tot dëuna singuritate”, érá mai multe rëndunele vëdute de odată înseamnă, că peste véră vor fi mai mulți ênși la un loc” (p. 116). Așa de vede o fetă o singură rëndunica, atuncia nu s'a mărită peste tot anul, érá de o vede un bărbat, atunci de sigur i-a murí nevéstă (pag. 116). Acela ce vede întâias-dată primăvera o rëndunica sburând dară neciripând, acela va fi sănétos și voios peste tot anul și nimenea n'a vorbi réu de el; acela însă care o vede întâias-dată stând și ciripind, séu ciripind în pod, acela va fi bolnăvicios, slab și ómenii vor vorbi réu de el (p. 115). Ciripitul rëndunecelor în timp de nópte e semn réu (t. II p. 125). Românii se adreséză cătră ele, ca să nu cânte nóptea și să nu li menescă a réu (ib.), dicënd: „Rëndunica cu cunună, nu cântă nóptea la lună, c'a mea inimă nu-i bună, ea e strinsă cu curele, curelele-s cu óuele, cu óuele ascuțite — de străin sânge roșite; — c'am fost unde nu e grâu, numai sânge până 'n brâu, unde nu-i spic de secară — numai sânge până 'n seră — sânge de-a străi-

nului” (p. 124). Românul mai crede, că pe sub care vacă va sbură rëndunica, laptele acelei vaci va fi numai sânge și ori cât o va mulge, lapte din uger nu va slobođi, ci numai sânge (p. 125). Ca să deé vaca lapte, se afuméză vaca cu cuib de rëndunica. Rëndunica e și barometru. Când sbóră rëndunica tot atingënd pământul și scóte din când în când sunete lini, spărióse și plângétóre, o să ploă. Când sbóră ea sus și se jócă cu surorile sale, o să fie vreme bună. „Dëcă ne amenință vr'o vijelie, ea se perde printre nori și sbóră in-cet” (p. 118).

În legenda ciocărlanului aflăm pe Sila Samodiva, iubítóre de tineri, care locuesce într'un palat de aur și care prefăcëndu-se în chip de pasere, ademenesce pe nesimțite o orfană în palatul seu. În palatul Silei Samodivei locuesce și un bétrân cu barbă mare, pe care îl găsim întâiu vorbind în vis la fratele răpítei orfane, apoi ca împératul ciocărlanilor, pe cari i ospétéză cu ênsași mâna sa și în urmă ca pasere ciocărlan, care își are cuibul în palatul Silei Samodivei, luând în sbor și chipul bétrânului și care conduce pe fratele orfanei până în palatul Silei Samodivei.

Intr'o inscripție aflată în Dacia cetim: „Sul(evis) Mont(anis) T(itus) Iulius Gapid . . . v(otum) l(ibens p(ou)suit)”. Mommsen, Corpus Inscript. Latin. tom. III 1601, érá într'alta dela Apulum: „Sule Fl(avius) Attalus votum l(ibens) s(olvit)” (Mommsen, C. I. L. III 1156). — „Sule” din inscripția de pe urmă o crede Goos drept divinitate dacică. (Untersuchungen über die Innerverhältnisse des trajanischen Daciens). La Traci găsim pe Sola (Mommsen, C. I. L. III 787) érá la poporul besic: Susula (Orelli 3552), cari popóre se trag din aceeași familie. În Scitia însă găsim pe Saulius (Herodot IV 76) și Sol (τῆν Σολῶν), căreia regele bosporanic Rhometalkis i dedică un monument la Panticapaeum în Chersonesul tauric (Tocilescu, Dacia înainte de Romani, București, p. 713). Pe Sul o aflăm și pe inscripțiile din Noricum (C. I. L. III 5900), cum și în Britania, unde ea a fost personificațiunea feminină a đeului sóre. (Tocilescu, ib. p. 586). Romanii o numiau: Deae Suli Minervae. Germanii atribuiuau acestei đeite secul femeiesc. Sule érá deci o đeiță venerată în tótă Europa și chiar în Scitia asiatică. Sila Samodiva din legenda ciocărlanului este deci verosimil o personificație feminină a đeului sóre, đeiță sóre, care corespunde cu đeița tracică Sola, cu cea scitică Sol, cu cea besică Susulla și cea britană Sule.

Despre esistența đeiței Sola și la Daci ne convinge numele al doilea întrebuintat la Români: Samodiva, care după formă și terminațiune e un nume curat dacic. Suficsul *diva* din Samodiva corespunde cu suficsul *dava*, ce-l aflăm în numirile proprii de localități dace: ca Setidava, Arcidava, Nentidava, și ar însemnă locuință, edificiu și casă. (Curtius G. Grundzüge der griechischen Etymologie, 223). Scăderea lui *a* din *dava* în *e* o constată Rössler (Zeitschrift für österr. Gymn. 1871). Partea întâia a cuvântului *Samo* corespunde cu *Cumu* din *Cumudeva* din Tracia, cu *Chime* din *Chimedava* din Bulgaria de astăzi, cu *Schede* din *Schedeva* din Tracia, cari de și cu aparență slavă, sânt totuși cuvinte tracice. *Samo* e deci un cuvânt dacic și nici de loc de origine slavă. Putem deci afirmă cu siguranță, că Sila Samodiva e o đeiță dacă. Dubietatea dlui Tocilescu, că Sila e póte „numele unei đeiități topice dace” (ib. pag. 586) e deci rădicată prin legenda ciocărlanului, culesă de dl Marian. Se póte dar vedé, de ce interes mare sânt publicările datinelor și credințelor române. Aci aflăm o comóră neprețuită pentru studiul trecutului.

După legenda română Sila Samodiva iubescé mai

cu prisosință pe tineri, Românul deci pare a-i atribui seculul femeiesc, ca și Germanul.

În legenda Ciocărliei aflăm sora, de care se înamorează o fetă de împărat, și de și ea se mărită după un împărat, după ce și-a dobândit din desperare lauri de glorie pe câmpul bătăliilor, nimicind oști întregi cu o sabie fermecată cu care nici n'avea pră mare trebuință de a munci mult, ea îl părăsește și cutrieră lumea mai departe să-și găsească sora, amantul ei. Dară muma sorei, fiind pră aristocrată în aspirațiunile ei, află purtarea prințesei pretențioasă și obraznică și o preface prin blăstem în ciocărlie: „acū pōte să adōre ea pe fiul meu“, își gândia muma satisfăcută. Sora ne apare ca un tiner forțe frumos și gingaș. El reșede într' un palat strălucitor, la carele nu pōie căută un muritor, fără a bé dintr'o fântână, ce se află naintea lui. Lângă ușa palatului, după alții pe drum spre palat, stetea un căne forțe mare, după unii cu doue capete, după alții cu trei capete. Pe drum spre palat stetea, după unii, o babă bătrână, care păsece găști, după alții un bătrân. Dela babă capetă prințesa un pomușor în mâna dréptă, ca să fie rădicată în aer spre palatul sorei, și un inel, cu care să plătēscă trecerea peste un riu, ce curge naintea palatului. Dela bătrânul însă ea capetă o bucățică de pâne, ca să imbuneze cănele. Mai departe pe drumul spre palatul sorei se află o apă forțe mare, din care eșă naintea prințesei amoresate și desperate o fetă frumoasă îmbrăcată în alb, care i prevestește scopul, dară că nu s'a bucură mult de norocul ei.

În legenda prepeliței aflăm pe bătrânul acesta cu o barbă mare până jos într'o grădină, unde ucide pe fiesce-care vizitator, până ce nu vor trece pe lângă grădina asta un moșneg, un băiat și o copilă. Așă ajunge în grădina asta și un bărbat, a cărui fiică i-au prefăcut mașchea în pasere, ca să afle pe cineva, care să-i prefacă paserea érăș în fetă. Moșnegul vre să-l ucidă, dară prin rugămintele moșnegului desperat după fetă sa, i dă un an de vieță, ca să prefacă paserea în fetă. Intorcându-se după un an bărbatul desperat, ca să primēscă loviturile morții dela moșnegul, trecură chiar atunci pe lângă grădină un moșneg, un băet și o fetă, și bărbatul fu agrățiat de moșneg.

Eră muma sorei apare în legenda prepeliței ca mașchea, care preface din ură pe fiica bărbatului ei în pasere, cu o buruēnă și inchiđend-o într'o cușcă fuge în lume. În legenda privighitōrei ea e o babă vrăjito-re, care ungēnd pe o princesă desperată după amantele ei, pe care l'a omorit împēratul, tatăl ei, la fața o preface în privighitōre, care de atunci cāntă mai tōtă nōptea împreună cu amantul ei.

În legenda cocostērcului ea preface pe ómeni în ori și ce, care alungă pe un fecior cam pālīt cu leuca, care a venit să invețe dela dēnsa darul de a preface pe ómeni în ori și ce, și care s'a prefăcut în absența ei în cocostēre și nu se putea preface érăș om.

Eră în legenda rēndunelei o aflăm, ca muma smeului, ce numai de cât vre să descopere prin brăbănocul verde, ori de-i fetă ciobanul, care păsece oile împreună cu fiul ei? Dar arētându-i feciorul acesta după trecerea unei ape mari, că are pēr de aur, și că-i fetă, sfătuesce numai decât fiului ei, ca să o iee de soție. El o află și o ia de soție, dară ea a aruncat inelul ei în apa mare, și a juruit a nu vorbi până ce și-a găsi inelul. La curățirea unui pesce el află inelul nevestei sale, dară ea se preface în rēndunea și sbōră afară.

Pe cănele din palatul sorei îl aflăm în legenda rēndunelei, ca pe unul, care scie tōte gândurile mumei smeului, care ș-a pus de gând să iee fiul ei pe stăpāna cănelui. El prin svaturile lui previne ori-cari încercări a bătrānei de a descoperi pe stăpāna lui.

Pe pomușorul, carele rădică pe prințesa amoresată în sus la palatul sorei, îl aflăm în legenda rēnduniceii ca toiag și chiar ca batistă, cu cari făcēnd fēta cu pērul de aur de trei în cruciș, ca și la legenda ciocărliei sēcă apele cele mai mari, și fēta cu pērul de aur trecea pe uscat. În legenda porumbului și a pupăzei găsim în loc de ram pomi întregi, cari distribu la ómeni sēraci și nevoiași bani și îmbrăcăminte. În legenda porumbului locuesc în scorbura acestui copac trei porumbi, ce s'au prefăcut din ósele unui vițel nădrăvan tăet, unde găsesce proprietărita vițelului, persecutată și mălțrată de mașchea ei, îmbrăcămintele cele mai frumoșe, căruțe cu caii cei mai frumoși. Acești porumbi sevērșesc pentru fetă sērmană lucrurile cele mai neșosibile, ca culesul macului din 3 saci în câteva ore și spēlatul blidelor. Vēđēnd feciorul boeriului străformările fetei, o ia de soție în ciuda mașcheii. În legenda pupăzei dāruesce paltinul neconținut unei părechi sērmane comōre de bani, până ce ea ajunge a fi împērat. Vrēnd ea să devie Dđeu, paltinul o preface, din pedēpsă, în pasere. În legenda lebedei, soția împēratului inecată de o țigancă, iubita împēratului, se preface într'o răchită cu 3 ramurile, din care tăiānd un băet o tilincă, aceea cāntă la nunta împēratului cu țiganca, sōrtea ei. Aruncānd-o țiganca de mānie jos, se preface ér în soția lui.

Feta cu fața dalbă, ce eșise din apa cea mare înaintea prințesei amoresate în sōre, vine în legenda lebedei, ca o lebedă albă ca ometul, pe care o prinde pe un iaz mare un împērat neșsurat. Vrēnd să o tae bucătărita împērătescă, ea se preface bătēnd de trei ori din aripi într'o fetă frumoasă cu fața dalbă. Ea se inecă de iubita împēratului în fântāna curții, unde devine o răchită cu 3 ramurile.

Bucățica de pâne, cu care imbunēză prințesa cănele cu trei sēu doue capete, se află în legenda pajurei, unde fētul frumos hrānesce pajura cu 12 coșuri de pâne și 12 buți cu apă în călētoria-i din cealalta lume pe pāmēnt. Aprōpe de gura pāmēntului se gătiseră cele 12 coșuri de pâne și sērmanul fēt frumos fu silit să-i dee pulpa sa de māncare, ce i plăcū forțe mult. Ea inghiția de regulă pe ori ce om, dară fētul frumos i-a mântuit pușorii din ghiarele bālaurului cu 12 capete, tăindu-l cu paloșul seu.

Inelul, ce-l căpētase prințesa dela babă, provine în legenda rēndunelei, unde aruncāndu-l fetă cu pēr de aur în mare, respunde smeului, că atunci ea va vorbi ea cu dēnsul, când va află inelul acesta. Smeul află inelul la curățirea unui pesce, și fetă cu pērul de aur se preface în rēndunică și bărbile ei unse cu sangele pescelui devin gușe rosie.

Apa din fântāna dinaintea palatului sorei, din care bēnd prințesa amoresată putea să se uite la el, o găsim în legenda gangurului cu isvorul, din care bēnd un argat orfan din desperare, se preface în pasere gangur. Caii aceștia provin în legenda ciocănitōrei, unde un fēt frumos călcānd moșia ciocănitōrei, fu mântuit de calul seu, care vēđēnd că vine grōznica ciocănitōre să pērdă pe stăpānul seu, se urcă ca vēntul până de asupra ei, luāndu-i fētul frumos cu sǎgēta un picior. În legenda ciorii aflăm că apele dintre hotare sūnt bune pentru farmece rele și stricā pacea și liniscea ómenilor. În ele spēlă ciórele puii lor. Babele vrăjito-re în numer de noue, se duc nōptea necunoscute de nimenea de noue ori la aceste ape, și iau din ele trei stropi, incingēnd în apă trei fire de pēr de lup turbat. Din legenda cocostērcului aflăm însă, că asta apă e așa vieții și a morții și că se află într'o pustietate grozavă spre revērsatul đorilor între munți gigantici, ce se isbesc neconținut între șgomote infernale. Numai odată pe đi stau ei locului jumētate de oră, unde-i cu pu-

tință a lua din apă. Rëndunica e țină acestor munți, care scapă aici de primejdia ființele vii. Cocostêrcul se fi izbutit a lua din acesta apă, dară acolo și-a perdut coda.

Sórele ne apare in legenda românescă ca un tiner gingaș și fôrte frumos, care reșede într'un palat strălucitor, la care un ochiu muritor nici nu pôte privi. Asta-i tot, ce putem află despre sóre din legendele publicate de cătră dl Marian. Reminiscente monumentale despre sóre sub astă formă găsim in altarul mitraic aflat in satul Slavenii in Țera-Românescă într'o locuință subterană pe la anul 1837. Pe basorelievurile, care erau mai tóte stricate și cari au formă pătrată și in partea cea de sus se sfêrșesc printr'o încădrare cu boltă in formă de pescere, aflăm pe un tiner într'o cavernă, in cap cu mitră și pe densusul o tunică și chlamidă. Pe petrele aflate in subteraneu se citește: „Solis invicto Mithrae; ara Soli”. (Museum național, nr. 8 din a. 1837, publicat de cătră d. Odobescu in Analele Societății Academice, din a. 1877, p. 211). In Persia se slăviá sórele sub numele de Mithras, de unde prin coloniele și legiunile romane s'a importat in Dacia. Altarul mitraic din Slaveni datează din secolul al III-lea (Odobescu, ib. p. 215).

După legenda românescă sórele are și mumă, care prin blăstêm prefăce in ciocărlie fiica sa inamorată de fiul ei. In timpuri mai târșie provine ea ca mașehă, care prefăce din ură pe fiica bărbatului ei in prepeșită și in urmă ca simplă babă vrăjitoare, ce prefăce o fiică împêrătescă prin ungerea feșei ei in privighitoare, care de atuncia cântă numai nóptea, căci atuncia au prins argașii împêrătesci pe densusa cu amantele ei și împêratul l'a ucis. In timpuri mai recente ea e muma unui smeu, ce s'a inamorat într'o fiică cu pèr de aur, care păscuse cu densusul oile, și i sfătuesce să o iee de soție. O vedem deci scădënd necontentit din muma sórelui, până ce devine in urmă o babă vrăjitoare.

(Va urmă.)

Dionisiu O. Oinescu.

Vasile Boerescu.

— Portretul pe pagina de frunte. —

In séra de 18 novembre 1883 muri la Paris unul din fiii cei mai devotași ai României, care a jucat un rol mare in istoria mai nouă a patriei sale, Vasile Boerescu.

Numele lui e mult mai cunoscut, decât să fie necesitate d'a spune cine a fost densusul; vom schiță dar numai in linii de frunte activitatea lui.

Vasile Boerescu s'a născut in Bucuresci la 1 ianuarie 1830. Ș-a făcut studiile gimnasiale in colegiul St. Sava; la 1852 s'a dus la Paris, unde a studiat dreptul și la 1857 luă titlul de doctor la facultatea din Paris.

Nici nu-și termină studiile, când intră in arena politică. După resboiul dela Crimeea se ținū la Paris in 1856 un congres european. Inainte d'a incepe congresul a lucră, Boerescu compuse un memoriu asupra țării sale și-l împărți la toți membrii conferinței. In acel memoriu el formulă dorin'a compatroșilor sei astfel: independința celor doue principate, unirea lor într'un singur stat, garanța colectivă a marilor puteri și un principe străin domnitor. Acest memoriu făcū mare senzațiune, atât in străinătate, cât mai ales in țără. Un an mai târșiu „Divanul ad hoc” adoptă programa această, cu ôre-cari modificări într'un memoriu oficial comunicat puterilor garante.

La 1858 Boerescu intorcëndu-se in țără, fundă un diar: „Naționalul”, care contribuī fôrte mult la deșteptarea și întărirea sentimentului național. La 1859 densusul fu ales deputat și se distinse îndată prin strălucitul seu talent oratoric, prin cunoscințele-i serișe, prin o logică sănêtosă și moderație in discuție.

In memorabila ședință a camerei deputașilor din Bucuresci, la 24 ianuarie 1859, el fu care, in comitetul secret, printr'un discurs pentru totdeuna memorabil, cu o elocuență pe care o nobilă pasiune și o inspirație spontană o pot produce, răpi pe toși deputașii din diversele partide, dușmane și in luptă până atunci: i făcū să verse lacrimi, să se îmbrășeșe toși, și, cu metropolitul in frunte, jurară d'a alege ca principe al Valachiei pe acela care se alesese și in Moldova, pe colonelul Cuza. Acel discurs, reprodus de totă presa europeană, va remâne un monument celebru in istoria României.

In ministeriu intră la 1860, ocupând fotoliul de justiție.

Nisuința lui de frunte eră din inceput a creă un partid de mijloc, un partid moderat, intre roșii și conservativi. Onestitatea, moralitatea și interesul general al țării erau ideile lui conducătore. Partidul nou se formă sub numirea „Centru”, Boerescu eră unul din capii ei și „Presa” organul partidului.

La 1864 el fu numit vice-president al consiliului de stat, distingëndu-se in pozițiunea această cu lucrarea: „Codul procedurii civile”, adoptat de camere fără modificare și care este in vîgore.

La 1866, după căderea prinșului Cuza, Boerescu fu ales de cameră pentru a se duce cu alte persóne politice, la curșile garante să lucreze pentru recunșcerea prinșului Carol de Hohenzollern.

La 1873 el intră ca ministru al afacerilor străine in ministeriul conservator al lui Lascar Catargi. In acest ministeriu jucă el rolul cel mai insēmnat. Atunci incept să lucreze pentru independința României, independință pusă in perspectivă pe cale diplomatică. La 1874 publică o broșură intitulată: „Drepturile României intemeiate pe tratate”. Primul rezultat al nisuintelor sale a fost incheierea unor tratate și convenții cu celelalte puteri, ceea ce a stêrnit protestul Porșii, la care ministrul român a respuns cu mare dibăcie. Astfel România câștigă șilnic in considerație și simpatie pe lângă puterile străine.

La 1875 Boerescu eși din ministeriu, fu ales senator. După căderea guvernului conservator, venind liberalii la putere, i combătū crâncen; dar mai târșiu, făcëndu-se apel la concursul seu, și avënd in vedere crisa prin care trecea țera, primi să intre in cabinetul dlui I. C. Brătian. Peste câva timp se retrase din ministeriu, dar remase in arena politică, membru al parlamentului, până la mórtea sa, dând probe totdeuna, că mai intêiu este român și numai după aceea om de partid.

Boerescu a fost nu numai un om politic, ci și bărbat de sciință, un avocat renumit și un profesor excelent. Ca jurisconsult lucrările lui sânt numeroșe. Țera i datoresce in mare parte legile noue și comentariile lor. Cele mai multe din scrierile sale s'au publicat și franșozesce.

El a fost un om mare, perderea lui se va simți totdeuna.

Remășițele lui pământesci se transportară in țără, unde se inmormêntară pe spesele statului, cu pompă mare, dându-li-se onorurile cuvincișe.

El a murit, dar memoria lui va trăi in etern, până ce va fi un om care să simtă românesc, până ce va fi Român.

Cinci-deci de etimologii

de cuvinte bănăţenesci de origină romană cari nu sânt introduse în dicţionarie.

(Incheiare.)

41) *Aret*. Cuvântul „aret“ cu tonul pe „a“ dela început, înseamnă în graiul bănăţenesc: alentours, environs fr., umgebung, umgehend germ., d. e. am vădută pe Petri eri amblând în aretul casei tale; în aretul acesta nu am audită să fie vădută cineva pe acel lotru; în aretul meu (persoanei mele) nu ştiu să se fie arătat omul acela despre care este vorba. Etimologia cuvântului este evidentă din „area“ lat., aire fr., area ital., tenne germ., de unde se vede, că „aret“ stă pentru „ariet“. În Barcean: Vocabolario romano-nemţesc, Sibiu 1868 încă aflăm „aret“ cu semnificaţiunea de: eontre fr., entgegen germ. producând exemplul: în aretul vântului: contre le vent fr., dem winde entgegen; dar acesta explicaţiune se vede a fi necorectă, pentru că „în aretul vântului“ se dice şi în graiul bănăţenesc, dar înseamnă: în părţile din care suflă vântul.

42) *Bolând, bolândi*. Cuvântul „bolând“ înseamnă în graiul bănăţenesc (se rostesece şi în Transilvania): nebun, scrintit de minte; stultus, mente captus, vesanus lat.; fou, fol, sot fr.; närrisch, irrsinnig, narr germ., era „bolândi“ este verbul dela „bolând“ şi are aceeaşi semnificaţiune d. e. omul acesta e bolând; taci tu bolândule; căci nu-s eu bolând să fac atare faptă; audită-ai că Petru a bolândit? Etimologia cuvântului o aflăm în italianescul „balordo“: sot, lourd fr.; albern, tölpisch germ.; în limba francesă încă aflăm „balourd“: tölpel germ. În Nazari: Vocabolario vicentino-ital. Oderzo 1876 pag. 52 aflăm „balengo“ pentru: pirlo, sciocco ital.; thöricht germ. În Azzi: Vocabolario ferrarese-ital. Ferrara 1857 p. 28 încă aflăm „balengh“ pentru: mezzmatt, pazziceio ital.; halbverrückt, närrisch germ. În Saura: Dictionario catalana-castellana, Barcelona 1859 pag. 53 stă „borrango“ pentru: loco, insensato span., närrisch, unsinnig germ. În Banfi: Vocabolario milanese-ital. Milano 1852 pag. 62 aflăm „balordon“ pentru: căpiat (capogiro, capostorno). În Biondelli: Dialecti gallo-italici, Milano 1853 p. 250 asemenea aflăm „baleng“ şi „balengo“ pentru: sciocco ital.; thöricht germ. — În Porru: Dizionariu sardu-italianu, Casteddu 1832 pag. 117 vine înainte „balordu“: insensato, stolido, stupido ital. În Morri: Vocabolario romagnolo-ital. Faenza 1840 pag. 103 aflăm „balord“ cu următoarea splicaţiune: esprime confusione di mente passagera etc.

Din „balord“ prin întunecarea lui „o“ în „ă“ şi trecerea lui „r“ în „n“ (precum cere dinamica limbii după „ă“ să urmeze „n“ său „m“ pentru eufonie), s'a format „bălând“ apoi prin înălţarea lui „a“ din prima silabă în „o“ ca în: botez, porâmb etc. s'a format „bolând“.

Deci documentând origina română a cuvântului „bolând“, tot de odată se adevăreşte, cumcă limba magiară a împrumutat din limba română pe al seu „bolond“ cu asemenea semnificaţiune.

43) *Borândău, borândăi*. Cuvântul „borândău“ înseamnă în graiul bănăţenesc: o mâncare din sânge proşpet de porc, cu carne dela bărbiea porcului fêrbtă şi tăiată mênunt, cu cêpă prăjită şi cu făină de cucuruz (porâmb) mestecată şi tôte la olaltă în sânge cam un pătrariu de oră fêrbte până ce se inchiagă niţel; essa-ware aus frischem schweineblut, mit gekochtem und klein geschnittenem unterkinfleisch, mit geröstetem zwiebel und kukurutzmehl gemischt und zusammengekocht bis es zusammengerinnt germ. Verbul „borândăi“ în-

seamnă a mestecă la olaltă, a scorbeli nu numai borândăul, ci şi alte lucruri; vermengen, hineinwühlen germ. Etimologia cuvântului o aflăm în dialectele italieneşti, anume în Olivieri: Dizionario genovese-ital. Genova 1851 pag. 56 aflăm „berodu“: malegato, sanguinaccio, vivanda fatta di sangue di maiale ital., adeca: malegato (nu se află în dicţionarele italieneşti), sângerete, mâncare făcută de sânge de porc. Din „berodu“ prin intercalarea lui „n“ s'a format „berondu“ apoi prin înălţarea lui „e“ în „o“ şi prin asimilarea lui cu „o“ următoriu „borondu“ de unde: „borândău“. În Biondelli: Dialecti gallo-italici, Milano 1853 pag. 251 aflăm „baronda“ pentru: confusione ital., care încă documentează semnificaţiunea cuvântului românesc. În Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 p. 378 stă „borlanda“ pentru: pangraitato, pancotto, peromalcondito, o troppo brodosso ital.; geriebenes brod, semmelsuppe, doch schlecht gewürzt, oder zu suppig germ.

44) *Cauc*. Cuvântul „cauc“ cu „au“ diftong şi cu „a“ chiar în acest diftong, înseamnă în graiul bănăţenesc: o scafă cu mâneriu scobită din lemn său din aramă făcută spre a bê apă etc. cu ea; cupe avec manche fr., trinkschale mit stiel oder handhabe germ., d. e. cu caucul am beut apă din şiofeu, din cantă (în tot şiofeul din casă în care se ţine apă, este şi un cauc) etc.; cu caucul am beut apă din stiubeu (stubeu); cu caucul am beut vin din vasul pretocit. Etimologia cuvântului o aflăm în lătinescul „caucus“: trinkschale, becher germ. În dicţionarele româneşti aflăm „căus“ cu asemenea semnificaţiune, dar nu credem a fi de aceeaşi origină etimologică. „Căuc“ şi „căuc“ din dicţionarele româneşti, cu semnificaţiunea de: căciulă turcescă şi uneltă de agricultură (krampe) germ.), se par a fi de origină străină, şi sânt necunoscute în graiul bănăţenesc şi în Transilvania. În dicţionarul Academiei române de Laurian şi Massim Bucureşti 1871 aflăm „cauc“ şi cu semnificaţiunea cuvântului bănăţenesc, dar se pare a fi neologism în acest dicţionar după lătinescul „caucus“, de ôrece nu-l aflăm în celelalte dicţionare ce ne stau noue la dispoziţiune, dar nici în Cihac: Dict. etym. daco-romane, care a eşit la lumină mai târziu, adeca în 1879 nu se află registrat.

45) *Țiâmp*. Cuvântul „Țiâmp“ înseamnă în graiul bănăţenesc: femur, os femoris volatile vel animale lat., cuisse de volaille, d'animale fr., schenkel, schlügel von geflügel, keule von thieren germ., d. e. copiii mănăncă cu plăcere Țiâmpi dela găinele, raţele, şi găşciile fripte; am cumperat un Țiâmp de carne de porc, de oie etc. Pe alocurea se vorbeşte şi de Țiâmp de om. Etimologia cuvântului o aflăm în italianescul „zampa“: patte, griffe fr.; pfote, tatze germ. În Biundi: Dizionario siciliano-ital. Palermo 1857 p. 536 stă „ciampa“ pentru „zampa“. În Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 98 aflăm „giambon“ pentru: prosciuto ital., jambon fr., schinken germ., care corespunde italianescului „zampone“. În limba francesă „jambe“ înseamnă: bein, schenkel germ., de după care tip frances al cuvântului venim în legătura cu italianescul „gamba“: picior. În Azzi: Vocabolario ferrarese-ital. Ferrara 1857 pag. 338 aflăm „zampa“ d'mul, d'cavall, d'bo, adeca: Țiâmp de mul, de cal, de bou etc. În Hecart: Dictionnaire rouchi-français, Valenciennes 1834 aflăm „gambon“ pentru: jambon fr. şi „gampe“ pentru: jambe fr. În Burguy: Grammaire de la langue d'oïl, Berlin 1856 tom. III glossaire pag. 210 încă aflăm „gambe“ pentru: jambe fr., unde e produs şi vechispaniolescul „cama“ şi „camba“ cu asemenea semnificaţiune. Morri: Vocabolario romagnolo-ital. Faenza 1840 p. 864 aflăm „zampa“: piede comunamente d'animal quadrupede, ma şi dice di altri animali ancora, branca, zampa che a unghie da stringere. În Banfi: Vocabolario milanese-

ital. Milano 1852 pag. 751 stă „sciampa“ (cet. șiampa) pentru: zampa, uncini, graffi, mano ital. In Menchieri: Vocabolario mirandolese-ital. Bologna 1876 p. 276 stă „zampa“ pentru: zampa, branca, artiglio ital. In Beronie: Dictionnaire bas-limousin p. 310 aflăm „tsambo“ pentru: jambon fr. In Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis Parisiis 1840—50 tom. III p. 471 încă aflăm „camba“ pentru: jambon fr.

Din aceste se adevăresce, cumcă limba magiară a împrumutat pe al seu „czomb“: schenkel germ. din limba daco-română. Veđi și etimologia următoare „incimpi“, care încă și trage origina din această rădăcină.

46) *Incimpi*. Cuvântul „incimpi“ înseamnă în graiul bănățenesc: subsidere, conquiniscere lat., se blottir, s'accroupir, se tapir fr., star coccolone, accocolarsi ital., sich kauern, sich niederkauern, sich hocken germ., d. e. omul acesta stă incimpi în vârful delului și pândesc; când m'a văđut Petru pe mine s'a incimpit după un arbore ca să nu-l aflu; Ióne! pentru ce te ai incimpit când m'ai văđut pe mine?

Etimologia cuvântului trebuie să o derivăm dela țiamp (etimologia premergătoare) și în est cas „incimpi“ ar însemna: a se aședă pe țiampi cu partea de din jos a trupului, va să dăcă: a se înțiampi. Aci trebuie să observăm, cumcă „zampa“ ital. sună n dialectele italienești și „ciampa“ precum vęđurăm în etimologia premergătoare, de unde a format limba italiană pe al seu „inciampo“: bronchade fr., fehltritt germ., și „inciampare“: broncher fr., stolpern germ. „Gamba“ (picior) e de aceeași origină cu „zampa“ ital. precum arătarăm în etimologia premergătoare, de unde a format și limba franceză „jambe“ (picior) și „enjambe“: überschreiten, weit ausschreiten germ. In Couzinié: Dictionnaire romano-castraise, Castres 1850 pag. 295 aflăm „ingambe“ pentru: alerte, agile fr., munter, behend germ., și p. 181 „engambă“ pentru: enjambe fr. Veđi și cele ce a însemnat Diez: Etym. Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 p. 162 cu privință la „gamba“ și derivatele sale.

Afară de acesta în Biondelli: Dialetti gallo-italici, Milano 1853 pag. 263 aflăm „gemb“ pentru: gomito ital., peloton fr., knäuel germ., de unde încă se pöte deriva etimologia; în acest cas concepțiunea cuvântului ar însemna: inghemuire.

47) *Corobăi, corobăii*. Cuvântul acesta înseamnă în graiul bănățenesc: arcuare, curvare, incurvare lat., arquer, courber, cambrer fr., in bogen krümmen, krümmen, biegen germ., d. e. omul acesta are nas corobăit; lemnul acesta e corobăit. Aci „corobait“ este sinonim cu „inconveiat“ și „strâmbat“, dar „corobăit“ înseamnă mai mult: arcat, adeca în forma arcului strâmbat. Etimologia cuvântului o aflăm în lătinescul „curvus“: strâmb, care la Morri: Vocabolario romagnolo-ital. Faenza 1840 p. 246 a luat, prin metatesa, forma de „curv“: curvo, arcato, piegato in arco ital. Din „curv“ apoi prin strămutarea lui „u“ în „o“ s'a format „corovare“, în urmă prin trecerea lui „v“ în „b“ „corobare“ de unde al nostru: corobăi seu corobăii.

48) *Căpățiu*. Astfel se numesc măsura (vasul) cu care iau murarii vama pentru fruptele măcinate; vaisseau seu-mesure avec lequel les meuniers prennent la douane fr., hohlmass, mit welchem die müller die mauth nehmen germ. In Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 tom. II pag. 9 aflăm „cabocellus“ pentru: parvus cabus, minor mensura frumentaria lat. In limba veche franceză (Du Cange: Glossarium, tom. VII pag. 78) „cabocellus“ încă înseamnă: măsură de grâu. In Banfi: Vocabolario milanese-ital. Milano 1852 pag. 425 aflăm „cabaz“ pentru: vasojo ital.

49) *Butuci*. Verbul acest „butuci“ înseamnă în graiul bănățenesc: a se impinge unul pe altul, aș dá boliduri, ghiolduri, lovituri; pousser, heurter fr., stossen, hin und her stossen germ., d. e. școlarii venind dela școlă s'au butucit pe drum și au spart oia; copilul nu ve butucireți, căci căpățați bătaie. In Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 36 aflăm „butt“ pentru: urto, spinta ital., stoss, schub germ., apoi „butt“ pentru: percosse ital., schläge, stösse germ. In Banfi: Vocabolario milanese-ital. Milano 1852 pag. 154 stă „button“ pentru: urto, spinta ital. și „buttona“: pentru: dar spintoni, urtare ital., stösse geben, stossen germ. In limba italiană „butare“ înseamnă: a lăpădă, a lăpădă afară etc.

50) *Muruélă, murui*. Cuvântul „muruélă“ înseamnă în graiul bănățenesc (Lugoș etc.) acea materie compusă din var și pesac (năsip) cu care se zidesc petrele și cărămiđile în murii respectivi, și cu care se și spoesc acei muri; mortier, ciment fr., mörtel (malter) germ. Verbul „murui“ înseamnă: maçonner avec mortier fr., mauern mit mörtel germ. La Lugoș lângă Timișiu se vęd încă zidurile (mai înainte timp eșite din pământ) a unei cetăți, și pe aceste le numesc Românii: „muri cetății“, ęră nu: zidurile cetății.

Etimologia cuvântului este evidentă dela lătinescul „murus“; mur fr., mauer germ., de örece prin muruélă respectivă se construéză murii. Cihac: Dict. etym. daco-române, éléments slaves etc. pag. 206 încă cunöscce verbul „muruesc“, dar spune, cumcă ar avę intelesul numai de a spoi cu lut (terre glaise), și-l derivéză dela sęrb. „mura“: terre glaise fr., adăugęnd și pe rusescul „mur“: vermis de poterie fr.; dar cuvântul bănățenesc avęnd alt inteles logic, nu se pöte derivá dela sęrb. „mura“: terre glaise fr. Di Cihac și Miklosich: Die Fremdwörter in den slavischen Sprachen, Wien 1867: confundă încă și pe lătinescul „muria“ (sala-mură, mu-rele) cu această etimologie, măcar că intelesul logic nu concede o astfel de combinațiune. Deci am avę verbul „murui“ pentru: zidi, apoi „mur“ pentru: zid, și „muruélă“ pentru: mortier fr., mörtel (malter) germ.

Cu această am fi încheiat și tractatul de față despre aceste 50 etimologii de cuvinte bănățenesci, cari nu sânt introduse în dicționariile nöstre. În cât ne a succedat a documentá acest material de cuvinte, remăne la judecata înțeleginței române. Dar ori și cum lucrul este de mare importanță pentru limbistica daco-română, și decă literatorii români ar culege și din celelalte provincii locuite de Români atare cuvinte, prin această s'ar înăvuți dicționarul național cu niște sute de cuvinte de origină romană, de cea mai mare importanță pentru originile nöstre romane, de örece cuvintele de origină romană au o istorică tradițională vechitate de apröpe 18 sute de ani, unde colo elementele străine sânt mai mare parte venituri din seculii din urmă.

Oravița în 25 februarie 1884.

Simeon Manguica.

C u g e t ă r i.

Ce sânt regii, atât de invidiați? Muritori cari trebuie să pörte cerc de aur pe frunte și cerc de fier pe simțiri.

Sânt tablouri de cabinet și tablouri pentru deco-rațiuni; asemenea sânt femei pentru intimitate și femei pentru lumea mare.

Priviți ömenii mari din depărtare, ca statuile monumentale!

Constanța de Dunca-Schiau.

Din Budapesta.

(Mesmeriştii și spiritiştii, — lapte bun.)

Să-mi dați voie a ve vorbi despre societatea de aici a medicilor! Despre ședințele ei pré puțin se strecură în publicitate, pentru că agendele lor sunt fără interes pentru publicul mare. Cu toate acestea vreau să destăinuesc unele lucruri din ședința trecută, cari aruncă multă lumină asupra misticismului unor șarlatani ca Hansen, cari pentru sume însemnate de bani țin în diferite orașe mari prelegeri identice cu cele ce le voi descrie.

Există un fel de bătă a nervilor sub numele histerie, care mai cu samă la femei se poate afla. Aceste femei ameteșc ușor, la vederea unui șorececapătă șgâr-ciuri și precum se dice totă viața lor e numai o afectare. Inșe acesta însușire este chiar rezultatul nervilor lor atăcați, ea zace în natura bălei lor, și decă dênsele n'ar afecta, nici n'ar fi histerice.

Epilepsia ér e o bătă de nervi, dar diferitor de histerie; ambele inșe pot obveni împreună sub numele histero-epilepsie, și în acest soi micșt de bătă sufer cele trei paciente, pe cari s'au făcut experimentele inatea unui numer mare de medici. (De ar sci Hansen pe aceste paciente, ar jertfi mult ca să le câștigue pentru profesiunea sa).

Reflecsul nervilor se numesce acea însușire, când d. e. fără voie ne retragem, decă fără veste am ajuns la marginea unei stânci cu abis, séu decă sântem amerințați de o lovitură, rădicăm mâna spre apărare. Acest reflex e peste măsură dezvoltat la pacientele amintite, intr'atata că cea mai mică influință e de ajuns ca să le causeze cele mai crâncene șgâr-ciuri și ca să-și perdă conșciința. Astfel sânt construați și somnambulii, cari nu prin „atragera lunei pline“, ci prin lumina ei, care pătrunde chiar și prin gene, sânt iritați, și în direcțiunea ei pornesc apoi să umble.

Mulți dintre onorații cetitori vor fi văduț indeplinindu-se acest act și prin o lumină ținută naintea vr'unui prunc nervos. Adormirea artificioasă a pacientelor se poate face prin ficșarea cutărui obiect ținut aprópe de ochii lor séu prin neteđirea peii lor, dar și la distanță prin concentrarea cugetelor.

Spunându-i-se vr'unui pacient de acest soi: „mergi acasă, așteptă óra d. e. 4 și nesmințit vei adormi“, dênșul emoționat la apropiarea timpului ficșat privesce orologiul néintrerupt cu atențiune încordată și-l cuprinde somnul.

Experimentele făcute în clubul medicilor au fost atât de frapante, încât de nu m'aș fi incređut în colegii experimentători, aș fi cugetat că totul este numai „humbug“. Fiind jumătate din corpul pacientei fără simțire — altmintrelea aptă pentru esecutarea tuturor proceselor de viață — experimentătorul a străpuns un ac prin pelea mânei, fără ca pacienta să fi sciut, necum să fi simțit ceva. Odată adormită în modul arătat, s'a putut causa contragera ori estinderea mânei séu piciorului prin óreș-care ton, ori prin apropierea vr'unui fer rece ori prin musica formală, ba cęsta din urmă a indemnat pe pacienta să se rădice în picóre și să jóce, ér pe dată ce musica încetă, pacienta sta ca o statuă și la intonarea de nou îndată ér sáriá; de o împingea puțin, se mișcă bunăórá ca un căruț, pe cât de tare a fost puterea predată corpului, care ér curat o

mașină. Au dreptate fisiologii când numesc organismul omenesc mașină.

Interesant ér, că decă i aplecă corpul ca la salutare, grăiá óreș-care frasă îndatinată ca „bună ziua“; decă i neteđiá grumazul, vorbiá; decă i facea pe frunte incređituri de veselie, vorbiá voios, ér în mod de tristeță — vorbiá superácios, tot așá și căutarea după incređirea frunții și neteđirea gâtlejului ér veselă ori tristă. La atingerea nasului, precum facem când strănutam, pacienta în faptă și strănută și alte fenomene interesante fură demonstrate.

De altmintrelea prelegătorul ne spuse, că atari experimente au fost cunoscute medicilor și nainte cu 40 de ani. Nu tot așá în bătrânețe, ba până și în evul međiu, astfel de bolnavi nefericiți erau arși séu altfel uciși sub cuvânt că sânt „indrăciți“.

Voiesc să mai amintesc, că șgâr-ciurile îndată au încetat decă experimentătorul suflă lin pe pele; ér decă i suflă tare în față, adormita se pomeniá din somnul artificios, care numai prin tremurarea genelor se poate desclini de somnul natural.

Cred că atatea ajung pentru a ne convinge că mesmeriștii și spiritiștii dela ordinea ăilei nu pot esoperá ceva supranatural.

*

Sper că și câteva cuvinte despre lăptăria centrală de aici vor fi bineprimite de publicul cetitor. Atari institute s'au înființat în alte orașe mari (Paris, Londra, Viena ș. a.) mai de mult, și după modelul acelorora s'ales tot ce-i bun la crearea celui din Budapesta.

Societatea medicilor încă și-are meritul ei la ideia înființării. Aci se mestecă laptele ca să fie de un soi pentru ori-șicare consumator. Se adună pe calea ferată din giurul capitalei 7600—7800 de litre pe ăi și aceștea se tórnă în basinuri mari, potrivitându-se a se câștigá o grășime și densitate egală; apoi se Pasteurizează va să ăică se încălđesce până la 60° C. (ferberea se întemplă peste 100°) ca să se curețe de bacteriele (?) despre care se dice că causează mai multe bóle. Tuberculosa ocure în dimensiuni mari la orașe și se crede, că laptele de vaci tuberculoșice ar fi una dintre cause, de aceea trebuie laptele să fie curățit de bacterii tuberculoșice.

Directorul lăptăriei ne spuse, că din cele 7800 litre 4000 se consumă ăilnic ca lapte pur, ér restul se întrebuințează pentru prepararea smântănei și a untului. Laptele transportat în cane mici, nainte de spedere este redus la 4° Celsius, și spre acest scop le trebuie și ghiață multă.

Cel mai mare merit il va avé lăptăria, decă se vor esecută și alte puncte din memorandumul înaintat ministeriului de agricultură, industrie și comerciu cu referire la lăptărie, și unul de acelea este înființarea filialelor de lăptărie, cari să paralizeze birturile de rachiu. Intreprinderea este promițătoare, decă ómenii de rând vor recunósce, că e mai sănătoș a dá 4—5 crucei pe un pocal de lapte cu ceva pâne, decât pe rachiu.

Nu me indoiesc că un oraș mare cum sânt Bucureșcii nu va rămâne napoi pe acest teren.

Dr. G. Crainicean.

C e e n o u ?

50,000 fl. pentru gimnasiul din Beiuș. Cu o scire fericită putem să deschidem de asta-dată rubrica acęsta. Se scie, că în timpul din urmă existința gimnasiului român din Beiuș a devenit amenințată, colecta întreprinsă pentru ajutorarea acestui institut de cultură a dat de cunoscuta stavilă a indolienței generale, gimnasiul ș-a acoperit lipsele numai prin generositatea

episcopului diocesan Mihail Pavel. Pr. Ssa însă vedând lipsa de un autor mai mare și spre a asigura viitorul gimnasiului, încă în sinodul diocesan din 1882 a făcut promisiunea solemnă, că va îngriji de acesta. Promisiunea s'a și realizat. În ședința din vinerea trecută, 7 martie st. n., a capitolului diocesan, Pr. Ssa a depus *cinci-zeci de mii fl.* ca fundațiune pentru gimnasiul din Beiuș. Acest fapt este atât de sublim, încât nu cutezăm a-l mai comentă. Națiunea întregă, tot omul iubitor de cultură, va aduce tributul recunoștinței și al stimei pentru demnul prelat care a săvârșit un act atât de umanitar, cultural și național. Dela fericitul episcop Samuil Vulcan, fondatorul celui gimnasiu, nimeni n'a făcut încă atâta pentru acel institut; de aceea numele „Mihail Pavel” va fi scris pentru totdeauna lângă al lui „Samuil Vulcan” în istoria gimnasiului din Beiuș. Ceriul să-i lungescă viața, să se pōtă bucură încă timp îndelungat de fructele generosității sale!

Academia Română, precum ni se scrie dela București, va deschide sesiunea sa generală la 6/18 martie, adică marți. Ca în anii trecuți, așa și în acesta vom ține pe ceătorii noștri în curentul lucrărilor Academiei noastre, publicând și de asta-dată corespunzătoare originale. Acuma anunțăm, că concurenții la premiile anuale sânt: S. Fl. Marian cu „Ornitologia poporană”, N. Enescu cu „Șchițe geografice”, I. G. Meitani cu „Studii asupra constituțiunii Românilor” fasc. VIII, S. N. Șoimescu cu „Poesii lirice”, și alți doi de mai mică însemnatate.

Reuniunea femeilor române din Sibiu a ținut adunarea sa generală în duminica trecută. Dna. presidentă Maria Cosma n. Roman deschise adunarea prin o cuvântare bine compusă și pronunțată cu simțire; apoi se cetî raportul comitetului, din care se vedu, că grație zelozelor stăruințe a comitetului în frunte cu dna. presidentă, Reuniunea are deja un capital de 3927 fl. 42 cr.; membrii: 2 fundatori, 20 ordinari cu taxa pe viață, 111 ordinari cu taxa anuală, 25 ajutători cu taxa pe viață, 50 ajutători cu taxa anuală. La 1 nov. an. tr. Reuniunea a deschis o școlă de fete, numărul elevelor ordinare este 17, dintre cari 11 sânt cu domiciliul din Sibiu, 6 din provincie. Rațiociniul pe anul 1883 se găsi în ordine și comitetului i se votă absolutoriu. Comitetul fu reales prin aclamațiune, și anume dōmnele: Ioana Bădilă, Minerva Broie, Maria Cosma, Eleutera Cristea, Iudita Macelariu, Ana Moga, Elena Popescu, Maria Roșca, Irina Trombițaș, — în locurile vacante a dōmnelor Alesandrina Mateiu, Iosefina Paschievici și a dșorei Elena br. de Pop, s'au ales dōmna Anastasia Toma și dșorele Sabina Broie, Nina de Dunca; bărbați de incredere s'au reales asemenea dnii David br. Urs, Parteniu Cosma, Iacob Bologa, Nicamor Frateș. Ca membrii onorari s'au derumit dōmnele și dnii: general Davila din București, Adelina Oltean din Craiova, George Constantinescu, Ioan Faur, I. Bombacilă, Elena Pamfilie, Elisa Chețian, Octavia M. Străjan, Iuliana Pop toți din Craiova, apoi dr. Alecsandrescu, dr. Eugen, Georgiu și Antoniu de Mocioni, Visarion Roman director de bancă și Iosif Vulcan redactor. În urmă dna Maria Cosma ca fostă presidentă mulțami în numele comitetului pentru increderea manifestată față de comitet; dl protosincol dr. Ilarion Pușcariu aduse tributul recunoștinței față de comitet; 6r dl Visarion Roman mulțami în special dnei Cosma pentru zelul și ostenețele sale în favorul Reuniunii, — și adunarea se încheiă.

Hymen. Dl. Stefan Kerekes, teolog absolvent al diocesei gherlane, la 14 febr. ș-a serbat cununia cu dșora Vilma Savanyu, ficia preotului Basiliu Savanyu în Babașesci, comitatul Sătmar. Danțul miresei s'a jucat în folosul școlii din localitate și s'a adunat 18 fl.

Etă o idee bună, ce ar trebui imitată la tōte nunțile romănesci, căci astfel s'ar putē adună sume frumoșele pentru scopuri filantropice.

Sciri personale. Rds. D. Ioan Danciu, pân'acuma administrator protopopesc, a fost ales protopresbiter al tractului Lupșa. — *Părintele Dumitru Șandru*, paroc în Tîbru, la 8/20 febr. ș-a serbat iubileul de 50 ani al sfințirii sale de preot.

Carnevalul în București s'a încheiat prin balul dat de dl Marghiloman. Cele dintēi serate, precum scrie cronicarul „Romănului”, fure la dl G. Bibescu. Acolo seratele se isprăvesc în totdeuna cu radele dīiei. La cotilion tōtă lumea a primit prezenturi. Veni pe urmă o mare serată la Curle. Serbarea fu una din cele mai frumoșe date până acum la palat. Regina a apărut într'o toaletă venețiană dintr'un tablou al lui Paul Veroneze. Rochia eră de catifea, roșie ca focul, tōtă prinsă cu lanțuri de briliante. Mai multe țerance în costum național au fost invitate și regina s'a întreținut mult cu ele în limba română, pe care o vorbește mai bine decât multe din damele romăne. La dl A. Stirbei viōrele au resunat până la doue. Salonul de dans fusese transformat într'o grădină plină cu flori și cu plante rare. La 5 ore, pe când apărea aurora, supeul a fost servit p'o mēsă acoperită de trandafiri. Balul dat de dl Ion Marghiloman a fost onorat și de regele și regina și a ținut până la 9 ore dimineța.

Balul român din Timișōra a produs un vinit curat de 685 fl. 84 cr. care s'a împărțit astfel: Alumeleului Național din Timișōra 208 fl. 28 cr., școlii gr. or. romăne dela Sântul Ilie 208 fl. 28 cr., școlii gr. or. rom. dela Sântul George 208 fl. 28 cr., fundațiunii școlare romăne gr. c. din Fabric 50 fl., rămânēnd de a se împărți 11 fl. incasați după încheierea socotelor. Acest rezultat frumos s'a putut obține prin supraplătirile numeroșe; astfel dl dr. Iosif Gall a dat 50 fl., dl Emanuel Ungurean 15 fl., dl Teodor Păcățian 11, Pr. SS. Lor episcopii Ioan Popas, Ioan Mețian, apoi dnii Pavel Rotariu, dr. G. Sēcoșan câte 10 fl. și alții sume mai mici. Un raport, care ni-a sosit după încheierea numărului trecut, ne mai spune următoarele: Doue capele musicale au delectat publicul, una militară, altă civilă. Afară de jocurile: Ardelēna, Lugoșana, Pe picior, Romana, musica militară a mai cântat și un cadrul studiat anume pentru ocașiunea acēta și o polcă română, ambele piese trimise de dl Ant. Brandtner dirigintele orchestrelui crășenesc din Brașov. Ordinea jocurilor reprezintă un libel, care pe avers infățișă pe o damă în costum național romănesc, 6r pe revers pe un călușer în costumul seu. Călușerii, sub conducerea vêtavului lor dl Nic. Bența au jucat escelent „Bătuta” și „Călușerul”. În costum național s'au prezentat, afară de cele înscrise în nrul trecut, încă dōmnele: Halic din St. Nicolau-mare, Bugarin din Cebza, și dșorele Vuia din Timișōra, Cerneti din Lugoș. Au mai fost de față dnele: Nicolaevici din Lighet, Bărbos din Ghiroc, Miculescu din Ciacova, Gaița din Ghilad, Krecsmay din Chișoda; 6ră din Timișōra dnele Rotariu, Adam, Bența, Manța, Poruț, Farcheș, Barbu, Andreevici, Greger, Jian, Ignea; dșorele Peștan din Lugoș, Konec din Seghedin, Basarab din Cheveriușul-mare, Dimirievici din Ūtvin, Livia Bogdan din St. Nicolau-mare, Pop din Jebel, Prohab din Soșdia, Dogar, Popescu din Ianova și dșorele din Timișōra: Pap, surorile Cermeli, Nestorovici, Crișan, surorile Berthin, Hochstättner, Szian, Oprean. În pausă s'a botezat cadrulul romănesc trimis de dl Brandtner, dându-i-se numele „Alesandrina”, după numele dōmnei Opriș, care a lucrat mult în folosul Reuniunii.

Balul din Orșova, dat de Reuniunea de lectură română-serbă, a reușit bine. Balul s'a ținut în sala otelului „Cerbul de aur”, cu musica militară din Ca-

ransebeș. Danțurile s'au început cu „Hora boerescă”, și s'au jucat până dimineața, când s'au încheiat éráș cu „Hora”. Publicul s'a adunat din localitate, din giur, ba și de peste graniță, din România. Mai multe dame se presintară în costum național. Din cununa damelor se amintesc următoarele dómne: Maria Popovici, Ecaterina Băiaș, Eugenia Popovici, Popovici, Sara Hențu, Eufemia Mohora, Ionescu din T. Severin, și următoarele dşóre: Ana, Catarina Vior, Naca Luianovici, Victoria Gamber, Iuliana Tomescu, Anica Popovici, surorile Alecsievici, Ana Rórich, Ana Klucher. Vinitul curat a fost 133 fl. 80 cr. care sumă s'a predat dnei Ana Vasilievici, presidenta adhoc a Reuniunii femeilor române. În sférșit adaugem, că presidential Reuniunii de lectură, care a dat balul acesta, e dl protopop Mihail Popovici, secretarul dl avocat Petru Călcianariu.

Balul român din Cluș a avut și în anul acesta mare succes. În concertul care precedă balul escelă dşóra Aurelia Roșescu prin declamarea poeziei „Cătră poporul român” de Petru Dulfu; asemenea fu aplaudată și dşóra Ana Pop care cântă la pian: „Schubert-Liszt Soirés de Vienne, valse Caprice nr. 6”; dl Popa probă că are să fie bun violinist; corul vocal a cântat frumos mai multe piese. Apoi începú balul cu „Ardelena”, jucând vr'o 60 de părechi. În paușă 16 tineri, în frunte cu vétavul lor, dl president N. Vărărean jucară „Călușerul” și „Bătuta”.

Bal român la Hațeg. Ca totdeauna, balul român arangiat la Hațeg în 1 martie în sala otelului „Mel de aur”, a reușit și de asta-dată bine. A cântat musica din Orăștie și s'a început cu „Hațegana”, apoi s'a jucat și „Romana”, ér în paușă „Călușerul”. Câteva dame se presintară în costum național și anume dnele Ana Tincu, Mina Baci, Fira Serafin, dşórele Aurelia Filipescu, Eugenia Muntean, Lucreția Muntean. Dintre celalalte dşóre a escelat dşóra Emilia Roman prin toaleta sa elegantă de colórea rosa. Dintre bărbați tinerul Corneliu Popovici a purtat costum național.

Serată musicală cu danț în Săcele. Balul arangiat la Săcele de „Reuniunea femeilor române din Brașov și Săcele pentru ajutorarea véduvelor” a reușit bine. Intéi se esecută următoarea programă musicală: „Unde éști?” cântare solo, de dl N. Barsean; „Copila română”, poezie de Iosif Vulcan, declamată de dşóra Lucreția Popescu; „Amor și plăcere”, cântare solo de dşóra Eugenia Popescu; „Doine” și „Capriciu”, compuse și esecutate pe pian de Iacob Mureșan jr.; „Steluța” și „Sunt părăsită”, cântare solo de dna P. Nemeș; „Sentinela română”, poezie de Vas. Alecsandri, declamată de dşóra Eleonora Mureșan, fiica bardului național Andrei Mureșan; arii cântate cu fluerița de dl dr. A. Pataky, și piese de pian de Iacob Mureșan. Apoi urmă danțul la care luă parte multă lume venită și dela Brașov. Meritul succesului e al dnei presidente Susana A. Mureșan din Brașov și al dnei Amalia I. Lăpédát, membră în comitet.

Societatea „Petru Maior” a tinerimei române din Budapesta va arangia la 3/15 martie, în sala otelului „Archiducele Stefan” o serată literară musicală, după următoarea programă: 1) „Cuvént de deschidere” de pres. societății dr. George Grenicean; 2) „Mișcarea limbii române în vécul curent” disertație de Gerasim Sêrb; 3) „Ouvertur Ruy Blas” M. Mendelssohn, pentru patru mâni, esecutată de dómna Alesandrina Liuba n. Babeș și Aurel Br. Popp; 4) „Secretul pădurii” poezie declamată de ênsuși autorul Pachomiu Avramescu; 5) a) „Nu te pot uita” de F. Franchetti și b) „Visul meu” de X., cântate de Dimitrie Florescu și acompanyate pe piano de dómna Alesandrina Liuba n. Babeș; 6) „Încât putem judecă interiorul unui om după exterior” disertație de Romul Furduiu; 7) „Faust” de Gounod,

pentru violină și piano de Alard, esecutată de Ioan Florian și Aurel Br. Popp.

Serata cu danț în Biserica-albă dată la 1 martie a reușit fórte bine. Culmea petrecerii a fost reprezentarea piesei „Remășagul” de Alecsandri, în care au jucat dna Maria Truxes n. Popovici, dşórele Cristina Popovici, Aneita Lăpédát, dnii I. M. Roșu, Aureliu Novac și George Lăpédát. Corul a cântat frumos mai multe piese, apoi începú jocul la care luă parte un public numeros, cadrilul prim s'a jucat de 96 părechi, căci mai multe n'au încăput. În paușă călușerii din Oravița jucară „Călușerul” și „Bătuta”. Vinitul curat a fost 258 fl. 5 cr.

Concert și bal în Bănat-Comloș. Corul plugarilor români din comuna Beregsau lângă Timișóra, invitat, a dat la 16/28 febr. un concert în Bănat-Comloș, care a reeșit spre mulțumirea tuturor. După concert urmă bal, care tinú până dimineața.

Bal la Mogója. În comuna Mogója, în Ardeal, s'a tinut la 12 febr. st. n. un bal în folosul bisericii gr. or. de acolo. Petrecerea s'a deschis prin o cuvéntare a zelosului paroc George Cupșa; apoi dnele Domnica Juga n. Cupșa și Lidia Șovrea n. Hangea declamară poezii; în urmă parocul mai adresă poporului câteva cuvinte bine simțite, după cari începú jocul, care tinú până dimineața.

Concertul din Beregsau, lângă Timișóra, dat de corul vocal al plugarilor români de acolo, a avut un succes vrednic de laudă. Localitatea însé a fost pré mică și astfel jocul care a urmat după concert, nu a găsit teren destul de spacios spre a-și fi putut desvolta tóte farmecile. Cu tóte aceste petrecerea a tinut până 'n dori. Vinitul curat a fost 53 fl. 79 cr.

Bal la Cubin. Plugarii români din Cubin, aproape de Panciova, arangiară la 16/28 febr. o petrecere cu joc în folosul bisericii române de acolo. Petrecerea s'a tinut în otelul „Cerbul de aur” și a fost bine frecventată. Vinitul curat s'a urcat la 32 fl.

Petreceri poporale în Sătmar. În érna ce trece și poporul român din părțile sátmărene a început să facă pași spre cultura națională. S'au tinut vr'o doue petreceri poporale, însoțite de declamațiuni și cântări naționale. Una s'a arangiat în ianuarie în comuna Pomi, sub conducerea notarului cercual G. Barbul. Alta a urmat în comuna Veșmort în febr., unde s'a adunat poporul din vr'o cinci sate, dimpreună cu conducătorii lui. Aici s'a tinut un concert poporal, sub conducerea capelanului Andrei Pelle, ajutat de clericul absolvent V. Sabo. După cuvéntul de deschidere, s'a cântat „Deștéptă-te Române!”, apoi un tiner declamă poezia „Neputul lui Trăian” de Iosif Vulcan, după care urmară mai multe cântări și declamațiuni. Atunci se 'ncepú jocul, care tinú până dimineața. La Paști aceste petreceri se vor continua.

Societatea „Transilvania” în Bucuresci a tinut adunarea sa generală în 12/24 febr. a. c. Din darea de sémă a comitetului societății pe anul 1883 vedem, că societatea a încassat cu totul în acest an 11.630 lei. Budgetul prevedea un venit disponibil pentru anul 1883 de 7960 lei 75 b. S'au cheltuit: 7771 lei 45 b. prin urmare s'a cheltuit mai puțin cu 189 lei 30 bani. Averele societății la finele anului 1883 este de 170.266 lei 84 bani împărțită astfel: a) Fondul propriu al societății 167.266 lei 84 b. Fondul Adrian 3000 lei. În cursul anului 1883 societatea a aplicat la diferite meserii încă 14 ênși. Cu acești 14 numărul elevilor aplicați de societate la diferite meserii, începénd din tóamna anului 1878, când s'au modificat statutele, se redică la 99. Din aceștia mare parte au éșit succesiv calfe (sodali).

Teatrul Național din București. Joi la 1/13 marie s'a dat pentru prima-ora opera bufa : „Hatmanul Baltag”. —

Limba română în Italia. Diarul „Adriatico” din Veneția serie, că profesorul Canini a început să facă la școala superioară de comerț un curs de limba română. Invățatul profesor a făcut introducerea în săptămâna trecută, vorbind despre numele „Român”, dând o idee despre lexiconul limbei noastre, și sfârși citind o bucată frumoasă dintr-o lucrare a sa în românesce, analizându-o și traducându-o în italianesce. La citire erau de față și câțiva cetățeni, câteva domne și numeroși profesori și elevi.

Necrolog. Augustin Lazar din Odoreu, comitatul Sătmar, teolog absolvent al diecesei gherlane, a încetat din viață la 19 febr. în etate de 24 ani. Adormitul a fost un tiner plin de speranță, mărtea lui a produs întristare generală, căreia dl profesor dr. Vasiliu Lucaciuc din Sătmar i-a și dat expresiune prin frumoasa-i cuvântare ținută la înmormântare. Cosciugul a fost acoperit de cununile amicilor și cunoscuților repausatului.

Ghicitura de șac

de Emilia C. Nicora.

						ri-	de							
						Vești	rea	că	*Flo-					
	có-					flo-	nea.	cea,	Fulg		ci-			
						de	ci-	ri-	te.					
			și				ia-	É-					pu-i	
		vei	Veș-	tă,		meu,	co-	dra-	dalb		pé-	Mun-	cu-	
ce-	ca...		é-	ca	lea,	că	ta,	bă-	rul	B.	Câm-	fulg	alb,	te-
ta,	de	di-	un	É-	Mei	gul	véd	și	pér	Din-	nes-	pe	și	
		tă,	É-	nea!	eu	schimb	meu	V.		se	un	tr'un		
			fulg				de	Un						
							se	te	pul	alb.				
	trec					ce	in	mea,	pér	teu!				
						tó-	Și	Tré-	ca-					
							vré-	alb						

Se poate deslega după săritura calului.

Terminu de deslegare e 28 martie. Ca totdeauna și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

Poșta Redacțiunii.

Dnei C. d. D. S. în Bp. Așteptăm.
Diorei E. C. în D. Din 1872 nu mai avem la dispozițiune esemplare.
La mormentul unei fetitiei. Puțină simțire. Ritm greoi.
Limba fortață.
B. Lazuri. Vom publica din doinele populare.

Deslegarea ghicirii de șac din nr. 7 :

Cine n'are dor pe mare,
Nu scî luna când resare ;
Cine n'are dor pe munte,
Nu scî luna când se culcă.

Frunđuță foi de crin,
Lacremile vale-mi vin ;
Curgeți, curgeți, lacrimiore,
Curgeți calde ardetore!

Deslegare bună ni-a sosit dela dómnele și domni-

șorele : Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Iconia Borca, Virginia German, Mariți Lupan, Maria Popovici, Georgina și Matilda Popa, Eufrosina Popescu, Maria Crișan, Iosefina Ardelean.

Premiul fu dobândit de dșora Eufrosina Popescu.

Călinđarul săptămânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sórele resare	Sórele apune
Duminea 2-a			in paresimi, Evang. dela Marcu c. 2 v. 6, a inv. 6.		
Duminea	4 16		Sf. Cuv. Gerasim	6 14	5 5
Luni	5 17		Trăian	6 12	6 6
Mărți	6 18		Sf. 42 Mart. d. Amorea	6 10	6 8
Mercuri	7 19		Mart. Vasilie și Efreim	6 8	6 9
Joi	8 20		Sf. Teofilact märt.	6 6	6 10
Vineri	9 21		† Sf. 40 mart. d. Sev.	6 4	6 12
Sâmбетă	10 22		Mart. Condrat.	6 2	6 14

Proprietar, redactor răspundător și editor : IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollószy în Oradea-mare. Strada principală.